

Intuice a „nápady“

Jonathan Swift prý kdysi řekl, že „vize je umění vidět neviditelné“. Takto vyjádřeno to je ovšem paradox (ba dokonce paralogismus); bylo by možno pokračovat analogicky: slyšet neslyšné, chutí rozpoznat to, co žádnou chuť nemá, ucítit něco, co nemá pach, atd. A přece se nám ten Swiftův paradox nejeví jako naprosto nesmyslný (ty analogie – snad kromě slyšení neznícího – už se nám jako nesmysly jeví daleko víc). Když však zavedeme do uvedeného (velmi abstraktního) kontextu čas, dostává všechno najednou jakoby nový smysl, nový význam. Hudební skladatel zapisuje melodii, eventuelně celou skladbu, která ho náhle a „z ničeho nic“ jen tak „napadla“; ale jak vlastně může někoho napadnout melodie? Jak jinak, než že ji slyší, ač tu nic ke slyšení není, protože nic nezní!? Ta melodie by mohla – beze znění – „odeznít“ a propadnout se opět do „nicoty“, odkud se „vynořila“. Ale to proto, že nebereme dost vážně čas: budoucnost není nicota, z budoucnosti k nám přicházejí všechny nové „nápady“, a na nás záleží, zda je „uvidíme“, „uslyšíme“, prostě budeme-li pro ně mít dost „smyslu“ čili vnímavosti. Tato zkušenost je všem známá, jen to vysvětlení, vyjádření, ta běžná interpretace jí nenechává vyvstat v jejím bytostném významu. Budoucnost není „nic“ a není ani „prázdná“, nýbrž je plná adventivních „skutečností“, které nejsou naším produktem (ani nevědomým či podvědomým, to je další jen „krycí“ název, za nímž se schová mnoho nesmyslů, ale také velmi významných „skutečností“), ale které na nás apelují, abychom jim pomohli „na svět“, do světa „skutků“, díky nimž pak vypadají jako náš produkt. Zajisté, musíme tu být „při díle“, ale vskutku nový, originální a významný nápad je – byť z naší strany neuvědoměně – založen na tom, co k nám přicházelo a co se na nás obracelo s žádostí o pozornost a pomoc.

(Písek, 030811-5.)